

POSTANOWIENIE

28 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2026 r. w Warszawie
zażalenia W. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
na wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie
z 9 grudnia 2025 r., VI Ga 332/25,
w sprawie z powództwa B.W.
przeciwko W. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o zapłatę,

- 1) oddala zażalenie,
- 2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.

[A.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 31 lipca 2025 r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie oddalił powództwo B.W. skierowane przeciwko W. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. (poprzednio w W.) o zapłatę kwoty 9 382,81 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 kwietnia 2025 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za

niewykonanie - z przyczyn obciążających pozwaną - łączącej strony umowy dotyczącej wykonania dokumentacji projektowej.

Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne oparł wyłącznie na okolicznościach między stronami bezspornych. Oddalił wszystkie sformułowane przez powódkę w pozwie wnioski dowodowe jako zgłoszone z naruszeniem art. 128¹ k.p.c. Pominął także wnioski o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków jako niedopuszczalne, uznając że fakty, które miały być wykazane tymi dowodami były nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy i nie mogły być udowodnione w postępowaniu gospodarczym za pomocą osobowych źródeł dowodowych.

U podstaw oddalenia powództwa legło natomiast stwierdzenie, że powódka - mimo spoczywającego na niej ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) - nie wykazała zasadności dochodzonego przez siebie roszczenia. Nie zgłosiła bowiem w sposób zgodny z art. 128¹ k.p.c. wniosków dowodowych zamieszczając je w uzasadnieniu a nie w petitum pozwu.

Wyrokiem z 9 grudnia 2025 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie - orzekając na skutek apelacji powódki - uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, uznając, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy, będącego konsekwencją nierozpoznania wniosków dowodowych powódki i nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że sposób sformułowania przez powódkę wniosków dowodowych w treści pozwu miał w okolicznościach sprawy skutkować uznaniem, że nie złożyła skutecznie wniosków dowodowych. Prezentowaną przez Sąd Rejonowy wykładnię art. 128¹ k.p.c. uznał za nadmiernie formalistyczną, sprzeczną z funkcją tego przepisu i nie przystającą do okoliczności sprawy. Miał na względzie, że sposób zredagowania przez powódkę wniosków dowodowych nie stwarzał ryzyka ich przeoczenia. W konsekwencji stanął na stanowisku, że - celem rozpoznania istoty sprawy - wnioski dowodowe powódki powinny zostać przez Sąd rozpoznane, podobnie jak osobowe wnioski dowodowe pozwanej, które w ten sam sposób zostały

zredagowane i bezpodstawnie pominięte, a – wbrew stanowisku Sądu Rejonowego - zgłoszone na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy powinien ustalić okoliczności faktyczne, które mają decydujące znaczenie dla oceny twierdzeń powódki odnośnie do treści zawartej przez strony umowy, obowiązków stron z niej wynikających, ewentualnego niewykonania lub nienależytego wykonania umowy i wystąpienia przesłanek do skutecznego złożenia przez powódkę oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy. Ustalenia także wymaga, czy powódka przystąpiła do realizacji umowy i poniosła z tego tytułu koszty oraz czy zachodzi związek pomiędzy działaniem pozwanej a szkodą powódki. Ustaleń w tym przedmiocie Sąd winien dokonać na podstawie wnioskowanych przez powódkę dowodów z dokumentów. Po przeprowadzeniu tych dowodów Sąd Rejonowy winien nadto rozważyć czy zachodzi konieczność przeprowadzenia dowodu z osobowych źródeł dowodowych.

Wyrok ten zaskarżyła zażaleniem pozwana, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie:

1. art. 386 § 4 w zw. z art. 128¹ k.p.c., poprzez niezasadne przyjęcie, iż wnioski dowodowe sformułowane w treści pozwu zostały zgłoszone skutecznie i spełniały wymogi art. 128¹ k.p.c., a w wyniku nie przeprowadzenia tych dowodów doszło do nierozpoznania istoty sprawy, podczas gdy Sąd Okręgowy winien przyjąć, że wykładnia literalna i funkcjonalna art. 128¹ k.p.c. przemawia za uznaniem wniosków dowodowych zawartych w pozwie jako zgłoszonych z naruszeniem art. 128¹ k.p.c., a wobec tego nie doszło do nierozpoznania przez Sąd Rejonowy istoty sprawy,

2. art. 108 § 2 k.p.c., poprzez niezasadne pozostawienie orzeczenia o kosztach procesu Sądowi pierwszej instancji w wyniku błędnego przyjęcia, iż należy uchylić wyrok tego Sądu, podczas gdy Sąd Okręgowy winien orzec o kosztach procesu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.

Powódka w odpowiedzi na zażalenie wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sposób sformułowania zarzutów zażalenia i ich motywacja wskazują, że skarżąca niewłaściwie pojmuje charakter prawny wniesionego zażalenia, traktując je jako substytut skargi kasacyjnej i domagając się zbadania prawidłowości rozstrzygnięcia apelacji powódki przez Sąd Okręgowy.

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹§1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, że Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo, wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego, co do *meritum* (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014., nr 1, poz. 4 i z 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, niepubl.).

Skarżąca błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego oczekuje od Sądu Najwyższego oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, koncentrując się na podważaniu merytorycznych podstaw wydanego orzeczenia. Tymczasem skuteczność zakwestionowania zaskarżonego wyroku zależała wyłącznie od wykazania, że Sąd Okręgowy naruszył art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy w ramach postępowania zażaleniowego nie może bowiem badać prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa

procesowego nie odnoszących się ściśle do wydania przez ten sąd orzeczenia kasatoryjnego na podstawie art. 386 § 2 i 4 k.p.c.

W konsekwencji uchyla się od kontroli Sądu Najwyższego zarzut naruszenia art. 128¹ k.p.c. dotyczący błędnej oceny przez Sąd Okręgowy, że wnioski dowodowe powódki zostały zgłoszone skutecznie. Sąd Najwyższy w ramach swojej kognicji może jedynie zweryfikować, czy przy założeniu prawidłowości stanowiska Sądu Okręgowego w kwestii wadliwej wykładni i błędnego zastosowania przez Sąd Rejonowy art. 128¹ k.p.c., a w konsekwencji bezzasadnego oddalenia wszystkich sformułowanych przez powódkę, a także pozwaną wniosków dowodowych, Sąd Okręgowy miał podstawę do uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji z uwagi na nierozpoznanie przez ten Sąd istoty sprawy i konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, o nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wówczas, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, uznając bezzasadnie, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych lub procesowych unicestwiających roszczenie. Wskazuje się, że przyczyna zaniechania zbadania istoty sprawy może tkwić zarówno w pasywności sądu, jak i w błędnym – co pokaże dopiero kontrola odwoławcza – przyjęciu przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie, np. prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2015 r., V CZ 91/14, niepubl.; z 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, niepubl.; z 26 czerwca 2015 r., I CZ 60/15, niepubl.; z 2 lipca 2015 r., V CZ 39/15, niepubl.; z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, i z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Uchylenie wyroku z powodu nierozpoznania istoty sprawy będzie zatem uzasadnione m.in. wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada podstaw pozwu, nie przeprowadzi w tym zakresie postępowania dowodowego i nie dokona oceny materialno-prawnych przesłanek żądania w ustalonym stanie faktycznym. Z kolei

ocenę, czy sprawa wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, należy odnieść do tych dowodów, które dla rozpoznania istoty sprawy miałyby zasadnicze znaczenie, zaś przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji dowody nie były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 kwietnia 2013 r., V CZ 129/12 i z 20 lutego 2015 r., V CZ 119/14).

Wbrew zarzutom zażalenia Sąd Okręgowy prawidłowo zidentyfikował zaistniałą sytuację procesową jako odpowiadającą powołanej przyczynie uchylenia wyroku Sądu Rejonowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego w całości. Sąd Rejonowy nie przeprowadził bowiem w sprawie żadnego postępowania dowodowego, nie odniósł się do materialnoprawnych przesłanek żądania i go nie ocenił, błędnie przyjmując, że powódka nie wykazała swojego żądania przy jednoczesnym oddaleniu wszystkich zgłoszonych przez nią wniosków dowodowych.

Poczynienie natomiast przez Sąd Okręgowy po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych, a następnie dokonanie oceny prawnej dochodzonego przez powódkę roszczenia, pozbawiłoby strony możliwości kwestionowania ustalonej podstawy faktycznej i prawnej żądania w dwuinstancyjnym postępowaniu. Fakt, że postępowanie apelacyjne jest kontynuacją postępowania merytorycznego i sąd odwoławczy obowiązany jest rozpoznać sprawę po raz wtóry nie pozbawia tego postępowania funkcji kontrolnej. Przenoszenie w takiej sytuacji procesowej ciężaru konstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia do sądu drugiej instancji wypaczałoby sens dwuinstancyjnego postępowania sądowego zagwarantowanego stronom w art. 176 ust. 1 Konstytucji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego akcentuje się, że system apelacji pełnej nie może prowadzić do zastąpienia sądu pierwszej instancji w ciążącym na nim obowiązku rozpoznania sprawy, co do jej istoty, gdyż wówczas proces stawałby się w rzeczywistości jednoinstancyjny (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, niepubl.; z 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68; z 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, niepubl.; z 22 maja 2014 r., IV CZ 26/14, niepubl.; z 26 marca 2015 r., V CZ 7/15, niepubl.; i z 7 października 2015 r., I CZ 68/15, niepubl.).

W konsekwencji bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 108 § 2 k.p.c., przepis ten znajduje bowiem zastosowanie w przypadku wydania przez sąd drugiej instancji rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

Z przytoczonych względów, na podstawie art.394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

[A.T.]

[a.ł]